

A tudásközvetítés elágazási pontjai Modellváltás, szerepváltás, irányváltás a tudományos könyvtárakban

A tudás – befektetés a jövőbe

75 éves a Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Budapest, 2010. november 25.

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

Nagy Zsuzsanna

Tudásközvetítés – állandók és változók

- Állandó – tudásközvetítés mint fő feladat
- Változók - szerepek
modell
irányok
- Változások okai
 - Társadalmi és intézményi környezet (akadémiai szféra szerepe, oktatás-tanulás célja, módszerei, kutatási tevékenység, disszemináció, etc.)
 - Technológia
 - Kommunikáció
 - Magatartásformák, viselkedés

Tudásközvetítés – állandók és változók

Érintettek

- Könyvtárhasználók - oktatók,
hallgatók,
külső olvasók
- Fenntartó (egyetem vezetése)
- Intézmény szervezeti egységei
- Könyvtárak
- „Versenytársak” : kiadók, szolgáltatók, egyéni tartalomfeltöltők, Google és tsai,...
- Jogalkotás, szakmai irányítás

Szerepek

- Könyvtár működését szolgáló tevékenységek (állománykezelés, katalogizálás, menedzsment, minőségbiztosítás, ...)
- Tanulást segítő
 - Technikai pl. kölcsönzés
 - Tájékoztatás + 2.0, közösségi hálózatok, e- és mobil csatornák   interaktivitás
 - Térhasználat (egyéni és csoportos)
 - Oktatás ≠ felhasználóképzés (információs írástudás, komplex tananyag, források és alkalmazások helyett/mellett inkább gondolkodásmód, értelmezés, az információ jogszerű, etikus és hatékony felhasználása, partneri viszony az oktatókkal, tanterv részeként, tanteremben és e-learning környezetben, ...)

Szerepek

- Oktatást segítő (részvétel az oktatási folyamatban)
 - Saját és megosztott kurzusok
 - Tananyagkészítés, kiválasztás – csapatmunka
 - Tananyag és könyvtári források integrálása (virtuális tanulási tér része)
 - E-learning rendszerben forrásgazda és tanácsadó (alkalmazások ismerete, Moodle, Efront, Blackboard, Wimba, etc.)
 - Technológiai tanácsadás, segítség (új eszközök és alkalmazások, 2.0 technikák, közösségi-interaktív, mobil, szemantikus web alkalmazások, e-könyvek és olvasók használata, etc.)

Szerepek

- **Kutatást segítő**
 - Információs szolgáltatás (információs csomag: listák, szemlék, teljes szöveg, témafigyelés, adatgyűjtés és rendezés, elemzések, finanszírozási források, konferenciák, stb.)
 - Publikációs tevékenység segítése
 - Publikálás hagyományos és újszerű (nyílt hozzáférés) módon
 - Eredmények disszeminációja – intézményi repozitóriumok működtetése, tudományterületi repozitóriumokban való elhelyezés,
 - Tudománymetriai segítség és tanácsadás (impakt faktor, H-index, hivatkozási listák, ...)
 - Jogi kérdések (szerzői jog, tulajdonjog, licencek, engedélyek, DRM megoldások, Creative Commons, ...) de nem jogász szakvélemény!

Szerepek

- **Kutatást segítő (folytatás)**
 - Kutatási adminisztráció segítése - egyéni és intézményi (publikációs adatbázisok, kutatás-nyilvántartó rendszerek, értékelések, pályázatok, ...) együttműködő rendszerek kialakítása
 - Kutatási folyamat segítése (közösségi hálózatok, csoportmunkát támogató eszközök, Google Wave, Sharepoint, ResearchGate, LabMeeting, SciLink, NatureNetwork, ...)
 - Részvétel a kutatócsoportokban (költségek elismertetése)

Modellváltás

- Gyűjteményközpontú
- Szolgáltatásközpontú
- **Beépülő/beágyazott könyvtár**
 - „a szolgáltatást az együttműködés, a partneri viszony, a referenz kérdéseket közös feladatok, projektek váltják fel. A könyvtáros kötelessége nem csupán információ szolgáltatás, hanem felelősséget visel a tevékenység eredményéért, csakúgy mint a csoport más tagjai” (David Shumaker, 2010)
 - „a könyvtár, az információs eszközök, források és szakértelem újrapozicionálása annak érdekében, hogy beágyazódjanak az oktatási, tanulási és kutatási tevékenységekbe” (Gilman & Kunkel, 2010)
 - „a könyvtáros lényegi információt szolgáltat a felhasználó csoportnak a megfelelő időben, még meg sem fogalmazódott igényeket is figyelembe véve” (David Shumaker)
 - „ a könyvtáros együttműködő partner, nem csupán szolgáltató” (Dianne Cmor)

Modellváltás

A beágyazott könyvtár jellemzői

Reagáló		Proaktív
Egyéni felhasználó		Együttműködő csapat
Szabályozott		Egyénre szabott
Eseti szolgáltatás		Folyamatos projekt
Szolgáltatás		Partner kapcsolat

Forrás: David Shumaker: Breaking out of the box
<http://www.saoug.org.za/presentations/BreakingOutOftheBox.pdf>

Irányváltás

- Fizikai
 - Ki a pult mögül
 - Ki a munkaszobából, ki a könyvtár falai mögül – oktatóterem, tanszéki szobák, konferencia, látogatások, kihelyezett jelenlét
- Információs irányok
 - Behozni az információt a nagyvilágból – kivinni az intézményi tartalmakat a nagyvilágba
- Üzleti irányok
 - Együttműködés – más könyvtárakkal, üzleti szereplőkkel (kiadók, aggregátor szolgáltatók, szoftver fejlesztők)

Képesek vagyunk rá?

Újfajta tudás, készségek, képességek

- Oktatás (könyvtárosok képzése)
- Továbbképzés (oktatás és továbbképzés szorosabb kapcsolata, egymásra épülése)
- Munkaerő-tervezés, felvétel átgondolása, más szakmák befogadása, pályaépítés, szakemberek megtartása

Azért nem „ugrás a sötétbe” ...merre tovább?

- Hagyományos és újszerű tevékenységek összehangolása – erőforrások elosztása
- Innováció és kockázatvállalás (a lemaradás kockázata)
- Szervezeti kultúra, egyéni magatartás
- Figyelem a humán erőforrásokra
- Együttműködés (önkéntes és előnyös)
- Jogi szabályozás befolyásolása (szerzői jogok!)
- Tegyük láthatóvá a könyvtár értékét!

Változzunk, hogy értékesek maradjunk!

Köszönöm a figyelmet!
zsuzsanna.nagy@uni-corvinus.hu

